

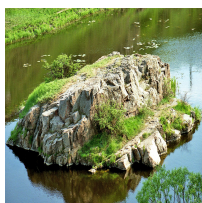
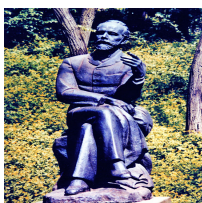
Л. О. Бондаренко

Кам'янка

КАМ'ЯНКА (1929-44 - Кам'янка-Шевченківська) - місто Черкаської області, райцентр. Знаходиться на р. Тясмин (притока [Дніпра](#)), за 62 км від обл. центру. Пл. 15 км². Насел. 15 109 осіб (2001, складає 89,5 % до 1989), переважно українці. Залізнична станція. Через К. проходить автошлях Київ-Донецьк. Засн. у серед. 17 ст. селянами-втікачами з Поділля, Київщини, Полтавщини. Назва міста пов'язана з кам'яними берегами Тясмина, на яких осіли перші поселенці. Вперше згадується у привілеї польс. короля Яна II Казимира Ваза Б. Хмельницькому від 26 березня 1649. У часи козаччини К. входила до складу Чигирин. полку. Під час Визв. війни під проводом Б. Хмельницького кам'ян. селяни та козаки брали участь у битвах під Жовтими Водами, Корсунем та ін. За умовами Прут. трактату 1711 К. відійшла до Польщі, була центром ключа Черкас. староства. Від 1730 - у власності князів Любомирських. Від 1756 - містечко. Після 2-го поділу Польщі 1793 - у межах кордонів Рос. імперії. Спочатку К. входила до Вознесен. намісництва, від 1797 - волос. центр Чигирин. пов. Київ. губ. К. тривалий час належала родині Давидових. 1820-25 - один із центрів декабрист. руху в Україні. Від 1822 діяла Кам'ян. управа Пд. товариства, яку очолювали В. Давидов і князь С. Волконський. Восени 1823 тут відбулася нарада Пд. товариства, в якій узяли участь П. Пестель, С. Муравйов-Апостол, М. Бестужев-Рюмін. 1820-22 у К. побував О. Пушкін, великий рос. поет написав на Кам'янщині кілька творів. 1865-93 сюди майже кожного року приїздив гостювати П. Чайковський до сестри Олександри, яка була дружиною Л. Давидова. Саме у К. і Вербівці (за 12 км від К.) композитор працював над операми «Мазепа», «Євгеній Онегін», «Орлеанська діва», балетами «Лебедине озеро», «Спляча красуня», 2-ю симфонією, 2-м фортепіан. концертом, збірником п'єс «Пори року». Тут П. Чайковський збирав і вивчав українські народні пісні, мотиви яких використав у низці творів. У серед. 19 ст. у м-ку працювали цукр. і винокур. заводи, сірник. ф-ка, 15 вітряків, 2 водяних млини. Водночас набували розвитку кустарні промисли. Значна частина жит. продовжувала займатися с. госп-вом. Пожвавленню екон. життя К. сприяло прокладення 1876 залізниці, якою вивозили зерно, цукор, худобу, свиней, лісоматеріали. 1862 у К. мешкало

4319, 1897 - 8808 осіб. На поч. 20 ст. у м-ку діяло 2 православні церкви, євр. молитов. будинок, училище, 2 школи, лікарня, 5 постійних дворів, 32 крамниці. Під час воєн. дій 1918-20 влада неодноразово змінювалася. 1923-62 від 1966 - райцентр. Від 1932 - у складі Київ., від 1954 - Черкас. обл. Жит. зазнали сталін. репресій, потерпали від голодомору 1932-33. Від 5 серпня 1941 до 10 січня 1944 - під нім.-фашист. окупацією. Гітлерівці вбили 455 жит. К., понад 400 вивезли на примусові роботи до Німеччини. Від 1956 - місто. 1959 тут мешкало бл. 11,6 тис., 1979 - 16 тис., 1998 - 16,7 тис. осіб. Гол. підприємства: [Кам'янський спирто-горілчаний комбінат](#), [Кам'янський машинобудівний завод](#) Кам'ян. завод продтоварів, Кам'ян. цукр. завод, ТОВ «Руна». У К. - 3 заг.-осв. школи, екол.-екон. ліцей, 5 дитсадків; Будинок дит. та юнац. творчості, муз. школа, рай. Будинок культури, центр. рай. бібліотека та бібліотека для дітей; центр. рай. та дит. лікарні; ДЮСШ; станція юних техніків; відділ. 4-х банків. 19 створ. [Кам'янський державний історико-культурний заповідник](#) до складу якого входять музеї літ.-мемор. О. Пушкіна та П. Чайковського, історичний, картинна галерея. Виходять газети «Наше місто» та «Трудова слава». Аматор. художні колективи: хор «Яворина», жін. ансамбль «Тополя», вокал.-інструмент. ансамбль «Ліра», фольклор. ансамбль «Берегиня», духовий оркестр, хореогр. колектив «Самоцвіти», хор ветеранів війни і праці, камер. хор «Кам'янка», дит. вокал. студія «Ліра». Об'єкти природно-заповід. фонду: пам'ятка садово-парк. мистецтва нац. значення [Кам'янський парк ім. Декабристів](#), пам'ятки природи місц. значення скеля Пушкіна, урочище Тростянка, Тясминський каньйон. 1997 у пн.-зх. частині міста досліджено поховання ямної культури (3 тис. до н. е.). Реліг. громади: УПЦ МП, євангел. християн-баптистів. Пам'ятки архітектури: грот (кін. 18 ст.), т. зв. Зелений будиночок (флігель садиби Давидових; поч. 19 ст.), водяний млин (1825). Встановлено пам'ятники декабристам, О. Пушкіну (йому ж - погруддя), П. Чайковському, пам'ятний знак ліквідаторам аварії на ЧАЕС. Серед видат. уродженців - засл. художник УРСР [П. Куценко](#); нар. арт. УРСР актор [М. Задніпровський](#) та актор, режисер В. Харченко, танцюрист, засл. арт. України [В. Головченко](#); композитор Л. Любовський, театрознавець [І. Волошин](#).

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Гудзенко К. Н. Трагічні голоси. Кам'янка, 1993;
2. Ветров О. «Жнива смерті» Кам'янщини 1932–33. Кам'янка, 2008;
3. Шамрай О. Г., Таран Г. М., Бондаренко Л. О. та ін. Місто на скелястих берегах Тясмину. Чк., 2009.

Бібліографічний опис:

Кам'янка / Л. О. Бондаренко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. - К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2012. - Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-10981>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України

([докладніше](#)).